

Statnett

Deres referanse
2026/783

Deres dato

Vår referanse

Vår dato
12.06.2026

Magnus Landstsd

Direkte telefon

Høring om «Vilkår for balansemarkedene og balanseansvarlige iht. EBGL art. 18»

Systemansvarlig Statnett har sendt på høring forslag med begrunnelser til endringer i «metode iht. EBGL art. 18 nr. 1». Høringsfrist 12. juni.

Samtidig har systemoperatør også sendt på høring forslag til «Retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret iht. forskrift om systemansvaret (fos) par. 28a». Denne siste har høringsfrist i august, men det er i EBGL 18 tatt inn endringer som henviser til endringsforslag i FoS-høringen vedrørende «..kravet til balanse skal overholdes». Vi har derfor tatt med kommentarer som gjelder forslaget fra FoS.

Dominerende retning

Det angis at ved overgang til MARI er det nødvendig å endre fastsettelsen av dominerende retning til at balansebehovet innen hvert budområde blir bestemmende.

Dette vil medføre at naboområder uten mellomliggende flaskehals, likevel kan få ulik dominerende retning og ubalansepris.

Dette er uheldig fra markedsperspektivet, og kan gi feil insentiver til aktørene. Oppreguleringsbud i prisområde NOx kan være det som setter marginalen i område NOy og balanserer de to områdene, likevel kan NOx ha ubalanseretning motsatt retning, og med en pris som ikke reflekterer kostnaden eller verdien av ubalansen.

Det svekker tillitten til prisdannelsen i balansemarkedene at ikke de reelle marginale aktiveringene setter ubalanseprisene, og det er sannsynlig at det har en samfunnsøkonomisk kostnad. Vår oppfatning er at intensjonen i det europeiske regelverket heller ikke er dette, men tvert i mot at ubalanseprisen skal reflektere den marginale verdien som dekker ubalansene.

Vi ønsker at Statnett arbeider aktivt for at en kan slå sammen budområder uten flaskehals ved bestemmelse av ubalanseretning og dermed ubalansepris. Vi har over lang tid hatt god erfaring med dette i Norden. Norge (og naboland i Norden) har en finere geografisk inndeling av prisområdene i energimarkedet enn resten av Europa, men det burde ikke være nødvendig at dette skal legge begrensning og svekke prisdannelsen for balansering. I Day Ahead (DA)-markedet blir det felles pris dersom det ligger til rette for det. Det er **ingen** naturlig begrunnelse for at områdeprisinndelingen, som er innrettet med sikte på best samfunnsøkonomisk ressursutnyttelse i DA / energimarkedet, nødvendigvis er egnet til å bestemme marginalpris for ubalanse. Eksemplene viser nettopp det motsatte: Til tross for at det ikke er flaskehals, kan metoden ofte gi ulik pris og retning i naboområdene.

Ubalansepris

Det er svært viktig at markedet har høy tillitt til prisdannelsen, herunder ubalanseprisen. Det krver forståelige priser, priser som reflekterer kostnaden med å balanse ubalanser, og høy transparens rundt budutvelgelsen.

Vi støtter derfor forslaget om å bruke marginal pris for «planlagt aktivering» i mFRR-EAM for å bestemme ubalanseprisen. Det er god tilgang på likvide bud, og vi anser at marginal prissetter i dette markedet reflekterer kostnaden med å dekke inn ubalanser. Direkteaktiverede mFRR-aktiveringer har et

lite omfang og kan ha priser som ikke reflekterer totalområdets kostnad med ubalanse, og bør derfor ikke inkluderes i en eventuelt volumveid beregning av ubalansepris. Av samme grunn anser vi heller ikke at aFRR-aktiveringer bør inkluderes i volumveid beregning. I god tid før innføring av Picasso må det uansett gjøres nye analyser av konsekvensen ved å eventuelt inkludere aFRR-aktiveringer i en volumveid ubalansepris. Det foreslås en «insentiverende komponent». Vi forstår formålet med denne slik: Dersom et område har balansebehov ned, men det ikke er aktiveringer ned i området pga. «netting», men det kan ha vært aktiveringer opp i området. Da ville ubalansepris hatt retning «ned», men pris høyere enn DA-pris. Det unngår en med å sette maksimumsgrense for «ned»-pris = DA-pris (og vice versa for «opp»-pris). Det er fornuftig i dette tilfellet, da den høye «ned»-prisen i dette tilfellet ikke hadde vært bestemt av behov for aktivering ned. Men dersom det er reelle aktiveringer ned i et område, men som markedsaktører rasjonelt tilbyr til pris **høyere** enn DA-pris, vil den insentiverende komponenten ikke gi rett prissignal. Da er balanseringsprisen for nedregulering reelt høyere enn DA-pris, og ubalanseprisen bør være lik denne. Vi stiller derfor spørsmål til om bruken av komponenten må presiseres mer detaljert for å unngå dette siste.

Balansekravet

Statnett ønsker å presisere et krav om å være i balanse med sine forpliktelser ved anmelding i døgnet. Med bakgrunn i forslag i FoS om dette, ønskes art. 88 i endret. Vi ser oss derfor nødt til å kommentere på FoS-forslaget her. Dagens europeiske kraftmarked kjennetegnes ved stor andel uregulerbar kraft. Aktørene ser samtidig et sett med delvis gjensidig utelukkende marked de kan delta i: DA, intradag, reservekapasitetsmarked, aktiveringsmarked for a/mFRR. Samlet sett gir dette aktørene et stort rom for optimal allokering av sine ressurser i markedene, en allokering som kan ha stor variasjon og hyppige endringer gjennom driftsdøgnet. Tilpasning til – og håndtering av – ubalanseposisjon og -risiko er en del av dette komplekse totalbildet. Av EB art. 17(1) følger det at «Hver balanseansvarlig skal i sanntid arbeide for å være balansert eller bidra til at kraftsystemet blir balansert.» Videre fremgår det at detaljerte krav skal fastsettes i metoden etter EB art. 18, som vil si metoden som nå er på høring. Aktørene skal opptre økonomisk rasjonelt. Håndtering av ubalanse er en del av den totale markedshåndteringen for aktørene. Vi mener det bør være nok å henvise til formuleringen i EB 17. Aktørene er pålagt å sende planer for produksjon, forbruk og ubalanse, slik at systemoperatøren ser de samme planene som den balanseansvarlige. Vi mener det oppstår et samfunnsøkonomisk tap dersom det legges begrensning på aktørenes adgang til å opptre økonomisk rasjonelt. Samtidig er det uheldig at dette praktiseres ulikt i Norge og andre land, da det gir ulike konkuransvilkår for de balanseansvarlige i ellers felles nordiske og europeiske markeder.

Ekskluderende gruppebud

Vi forstår at Statnett vil ha med bestemmelsen i artikkel 10 om «ekskluderende gruppebud», dersom det blir innført med MARI. Samtidig vil vi påpeke at det er viktig at det er behovsprøvde kriterier for dette. Det er sannsynlig at andelen ekskluderende gruppebud vil øke som følge av kravene til delbarhet for mFRR-CM (art. 42) og teknisk minimumsvolum (art. 62). Vi foreslår derfor en bestemmelse om at dette kun skal innføres dersom det reduserer de totale systemdriftskostnadene.

Krav til delbare bud i mFRR EAM for å kunne delta i mFRR CM

Vi savner en analyse av kostnadene ved en slik foreslått begrensning. Vi ser at forslaget vil medføre en betydelig reduksjon i de volum vi i dag tilbyr i mFRR-CM-markedet. I tillegg gir det dyrere mFRR-CM-bud. Vi antar dette vil gjelde også for andre aktører. Vi tror kostnaden (mindre tilgang på og dyrere mFRR-CM-bud) langt overstiger verdien av å få bud med mindre størrelse. Statnett har nylig innført priselastitet og dødbånd i mFRR EAM for å gi mer fleksibel budutvelgelse. Vi anbefaler å se på og analysere virkningen av dette over lengre tid før en eventuelt på nytt vurderer om det foreslåtte kravet om delbare bud er hensiktsmessig.

Krav om at minstevolum for aktivering skal være knyttet til tekniske forhold

Dette forslaget vil gi dyrere aktiveringsbud, da det i mange sammenhenger er økonomisk rasjonelt å kjøre andre lastområder enn teknisk minimum. Om det blir tillatt å kombinere dette kravet med å bruke eksklusive budattributter, vil det ikke ha like stor negativ virkning. Da kan systemoperatør velge mellom et «lite dyrt bud» eller «stort og billig».

Generell betraktning

De tre siste punktene vi kommenterer, er alle varianter der Statnett ser upraktiske element i driftsituasjonen, som ønskes løst med å innføre spesialvarianter og detaljkrav for norske aktører. Vi savner i alle forslagene reelle analyser av konsekvensen av endringene, og Lyse mener det er svært sannsynlig at disse konsekvensene totalt sett er mer negative enn nytten.

Prinsipielt mener vi at markedsdesignet i reservemarkedene bør holdes enkelt når det er mulig. Det gir størst likviditet, markedsaktørene vil opptre rasjonelt i og mellom markedene. Dette gir høyest mulig effektiv konkurranse og dermed størst samfunnsøkonomisk verdi i systemdriften og anskaffelsen av nødvendige reserver.

Norge - og spesielt de enkelte norske budområdene - er små markeder med ganske få aktører. I takt med økende kompleksitet i markedene, trenger man profesjonelle aktører som investerer i folk, IT-verktøy og algoritmer for at mest mulig fleksibilitet skal tilgjengeliggjøres til markedene og sikre effektiv utnyttelse av anlegg og infrastruktur. For at aktørene skal kunne gjøre slike investeringer, må de kunne fordele kostnadene på et stort antall anlegg. Det forutsetter at aktørene kan jobbe sømløst på tvers av landegrenser, og levere og bruke sine balansetjenester, optimaliseringsalgoritmer, budverktøy og aggregeringsplattformer på tvers av mange ulike anlegg. Dette krever enhetlige markedsregler. Særnorske regler vil ødelegge muligheten til å bygge opp profesjonelle tilbydere som bidrar til effektiv systemdrift, og bør holdes til et absolutt minimum.

Vennlig hilsen
Lyse Produksjon AS

Magnus Landstad